בְּעֶזְרַת ה׳ יִתְבָּרַךְ

דַּרְכֵי אִישׁ

גִּלָּיוֹן שְׁבוּעִי מִמִּשְׁנָתוֹ הַטְּהוֹרָה שֶׁל כ״ק מו״ר
הָרַהַ״צ **רַבִּי יִצְחָק שְׁמוּאֵל אַהֲרֹן לֶעזֶער** שְׁלִיטַ״א
יוֹצֵא לָאוֹר עַל יְדֵי חַסִידֵי בְּרֶסְלֶב, יַבְנְאֵל עִיר בְּרֶסְלֶב – עִיר הַשִּׂמְחָה

גִּלָּיוֹן קס״ג | פָּרָשַׁת קֹרַח, שַׁבָּת רֹאשׁ חֹדֶשׁ תַּמּוּז תשפ״ד

דִּבּוּר

תִּהְיֶה ׳דַּבְּרָן׳, אֲבָל בְּדִבּוּרִים טוֹבִים!

* * *

פַּעַם דִּבֵּר מו״ר שְׁלִיטַ״א שִׂיחָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה מֵעִנְיַן דִּבּוּרוֹ שֶׁל הָאָדָם, עָנָה וְאָמַר: אָדָם צָרִיךְ לְהַרְגִּיל אֶת עַצְמוֹ תָּמִיד לְדַבֵּר דִּבּוּרִים טוֹבִים, וְלִשְׁמֹר מְאֹד מִדִּבּוּרִים אֲסוּרִים - לְשׁוֹן־הָרַע, רְכִילוּת, לֵיצָנוּת, שֶׁקֶר וַחֲנֻפָּה וְכוּ׳, כִּי הַדִּבּוּר הוּא מַתָּנָה שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא נָתַן לָאָדָם, וְעָלָיו לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּזֶה לִדְבָרִים טוֹבִים וּקְדוֹשִׁים.

וְהִבְהִיר מו״ר שְׁלִיטַ״א, שֶׁ׳**דִּבּוּרִים טוֹבִים**׳ הַכַּוָּנָה שֶׁאָדָם יַרְגִּיל אֶת עַצְמוֹ תָּמִיד לְדַבֵּר בְּאֹפֶן חִיּוּבִי וְטוֹב, וְכַמּוּבָן זֶה סוֹבֵב וְהוֹלֵךְ עַל דִּבּוּרֵי תוֹרָה וּתְפִלָּה, יִרְאַת שָׁמַיִם וְהִתְחַזְּקוּת, אֲבָל בְּנוֹסָף לָזֶה שֶׁאָדָם יִרְאֶה תָּמִיד לְדַבֵּר טוֹב עִם אֲחֵרִים, וְיִשָּׁמֵר מִדִּבּוּרִים שְׁלִילִיִּים, וּבִפְרָט בַּבַּיִת - אָדָם צָרִיךְ לְהַרְגִּיל אֶת עַצְמוֹ תָּמִיד לְדַבֵּר דִּבּוּרִים חִיּוּבִיִּים, לְמָשָׁל: בְּעִנְיַן פַּרְנָסָה, גַּם אִם מַגִּיעַ זְמַן שֶׁיֵּשׁ קְצָת מַחְסוֹר בְּפַרְנָסָה, אַל לוֹ לָאָדָם לְהִמָּשֵׁךְ אַחַר דִּבּוּרִים שְׁלִילִיִּים שֶׁל ״אֵין לָנוּ כְּלוּם״, וְתָמִיד לְהַגִּיד מָה חָסֵר לוֹ... כִּי עַל זֶה הָיָה מוֹהֲרָא״ש הַקָּדוֹשׁ תָּמִיד אוֹמֵר, שֶׁמִּתְקַיֵּם מַאֲמַר חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (עֲרָכִין כג.): **״בְּתַר עַנְיָא - אָזְלָא עַנְיוּתָא״**; אָדָם שֶׁחוֹשֵׁב ״אֵין לִי כְּלוּם״, וְהוּא נִמְצָא תָּמִיד בְּקִטְנוּת הַמֹּחִין: ״אֵיךְ אֶעֱבֹר אֶת הַיּוֹם הַזֶּה... אֵיךְ אֲשַׁלֵּם אֶת הַחֶשְׁבּוֹנוֹת וְהַחוֹבוֹת״...

וּמִכֹּל דָּבָר קָטָן הוּא נִבְהָל: ״מַה יִּהְיֶה אִתִּי... אֵיךְ אֲכַסֶּה אֶת הַהוֹצָאוֹת שֶׁלִּי״... אֶצְלוֹ בֶּאֱמֶת מִתְקַיֵּם הָעִנְיָן, מַה־שֶּׁאֵין־כֵּן אָדָם שֶׁהוּא בְּ׳גַּדְלוּת הַמֹּחִין׳ - שֶׁאֶת זֶה רָאִינוּ תָּמִיד אֵצֶל מוֹהֲרָא״ש הַקָּדוֹשׁ - ״יֵשׁ לָנוּ שֶׁפַע קָדֵשׁ! **הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּוַדַּאי יַשְׁפִּיעַ עָלֵינוּ הַרְבֵּה הַשְׁפָּעוֹת טוֹבוֹת!**״ וְהוּא מַרְגִּיל אֶת עַצְמוֹ בְּדִבּוּרִים טוֹבִים, בָּזֶה גּוֹרֵם שֶׁבֶּאֱמֶת נִשְׁפָּע עָלָיו שֶׁפַע נִפְלָא.

הַכְּלָל לְמַעֲשֶׂה, אָדָם צָרִיךְ לְהַרְגִּיל אֶת עַצְמוֹ לְהַרְבּוֹת בְּדִבּוּרִים טוֹבִים, דִּבּוּרִים קְדוֹשִׁים, דִּבּוּרִים חִיּוּבִיִּים, וּבִפְרָט בְּבֵיתוֹ - לָתֵת הַרְבֵּה דִּבּוּרִים טוֹבִים הֵן לְאִשְׁתּוֹ וְהֵן לִילָדָיו, וְיַחַד עִם זֹאת - לְהִשָּׁמֵר מִדִּבּוּרִים לֹא טוֹבִים, דִּבּוּרִים שְׁלִילִיִּים, כִּי בְּדִבּוּרִים אֲסוּרִים גּוֹרֵם רָעָה לְעַצְמוֹ, רַחֲמָנָא לִצְלָן.

וְסִפֵּר מו״ר שְׁלִיטַ״א, שֶׁהִנֵּה יָדוּעַ בְּכָל הָעוֹלָם שְׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ שֶׁל ה״חָפֵץ חַיִּים״ זַ״ל שֶׁשָּׁמַר לְשׁוֹנוֹ מִכָּל מִשְׁמָר מִדִּבּוּרִים אֲסוּרִים, וְרַבָּם נוֹטִים לַחֲשֹׁב שֶׁכַּנִּרְאֶה הוּא הָיָה ׳שַׁתְקָן׳ רַב יָמָיו, וּמֵעֵט בְּדִבּוּרוֹ מְאֹד, מֵחֲשָׁשׁ שֶׁמָּא יִכָּשֵׁל בְּדִבּוּרִים לֹא טוֹבִים, אַךְ בֶּאֱמֶת, מִי שֶׁמַּכִּיר סִפּוּרֵי חַיָּיו שֶׁל ה״חָפֵץ חַיִּים״ זַ״ל, יוֹדֵעַ הֵיטֵב שֶׁלֹּא־כֵן הַדָּבָר, אֶלָּא הוּא הָיָה

׳דִּבּוּרָן׳ גָּדוֹל מְאֹד, רַק הַכֹּל עַל־פִּי הַהֲלָכָה וְהַקְּדֻשָּׁה, וְזוֹהִי הַשְׁלֵמוּת - שֶׁאָדָם יְדַבֵּר הַרְבֵּה, אֲבָל שֶׁיִּהְיוּ ׳דִּבּוּרִים טוֹבִים׳!

וְהִנֵּה, אֶחָד מֵהַנּוֹכְחִים בְּאוֹתָהּ שִׂיחָה נִפְלָאָה, שָׁאַל אֶת מוֹ״ר שְׁלִיטָ״א, מַדּוּעַ מוֹהֲרָא״שׁ זי״ע מְעִיט מְאֹד בְּדִבּוּר בַּשָּׁנִים הָרִאשׁוֹנוֹת אַחַר חֲתֻנָּתוֹ (עַיֵּן בַּסֵּפֶר הַקָּדוֹשׁ ׳חַיֵּי מוֹהֲרָא״שׁ׳, סִימָן שמב), הֲרֵי לְפִי כָּל הָאָמוּר - אַדְרַבָּה, מִצְוָה גְּדוֹלָה לְהַרְבּוֹת בְּדִבּוּרִים, רַק שֶׁיִּהְיוּ דִּבּוּרִים טוֹבִים, אִם־כֵּן מַדּוּעַ מוֹהֲרָא״שׁ מְעִיט בְּדִבּוּר?

עָנָה מוֹ״ר שְׁלִיטָ״א וְאָמַר, שֶׁאָכֵן בַּהַתְחָלָה - זוֹ הָעֲבוֹדָה הָרְאוּיָה לְאָדָם, מֵחֲשָׁשׁ שֶׁמָּא יֵצְאוּ כָּל־מִינֵי דִּבּוּרִים שֶׁאֵינָם צְרִיכִים - עָדִיף לְמַעֵט בְּדִבּוּר, אַךְ אַחַר־כָּךְ, כְּשֶׁזּוֹכֶה לְקַבֵּל בֶּאֱמֶת אֶת הַלִּמּוּד שֶׁל ׳דִּבּוּרִים טוֹבִים׳, אִם זוֹכֶה לְדַבֵּר רַק דִּבּוּרִים חִיּוּבִיִּים וּקְדוֹשִׁים - אַדְרַבָּה, יַרְבֶּה בְּדִבּוּרִים כָּאֵלּוּ, וּכְמוֹ שֶׁבֶּאֱמֶת הִתְקַיֵּם אֵצֶל מוֹהֲרָא״שׁ הַקָּדוֹשׁ, אַחַר שֶׁמְּעֵט מְאֹד בְּדִבּוּרוֹ עִם אֲנָשִׁים בְּעֵת שְׁהוּתוֹ בְּבֵית־הַמִּדְרָשׁ אוֹ עַל הָרְחוֹב, מִשֶּׁהִגִּיעַ לְבֵיתוֹ - הֶאֱרִיךְ מְאֹד מְאֹד בְּדִבּוּרוֹ עִם כָּל הַבַּחוּרִים וְהָאַבְרֵכִים שֶׁהָיוּ פּוֹקְדִים אֶת מְעוֹנוֹ הַקָּדוֹשׁ, וְחִזְּקָם וְאִמְּצָם רַבּוֹת עַל כָּל עִנְיְנֵיהֶם, וְזֶה בְּדִיּוּק הָעִנְיָן הָאָמוּר - שֶׁבַּתְּחִלָּה מְמַעֲטִים בַּדִּבּוּר, כְּדֵי לָשִׂים לֵב בֶּאֱמֶת ׳מָה׳ מְדַבְּרִים, אַךְ כְּשֶׁמַּגִּיעַ לְעִנְיָנִים שֶׁבִּקְדֻשָּׁה - דִּבּוּרֵי חִזּוּק וֶאֱמוּנָה, דִּבּוּרִים טוֹבִים, מַחְמָאוֹת לָאִשָּׁה וְלַיְלָדִים, מִצְוָה גְּדוֹלָה לְהַרְבּוֹת בְּדִבּוּרִים כָּאֵלּוּ!

וּבְדֶרֶךְ אַגַּב, כְּשֶׁהִזְכִּיר מוֹ״ר שְׁלִיטָ״א אֶת ״מְעוּט הַדִּבּוּר״ שֶׁהָיָה לְמוֹהֲרָא״שׁ הַקָּדוֹשׁ בִּצְעִירוּתוֹ, סִפֵּר מוֹ״ר שְׁלִיטָ״א שֶׁמּוֹהֲרָא״שׁ הָיָה מִתְפַּלֵּל מִדֵּי יוֹם בְּבֵית־כְּנֶסֶת מִסֵּיָם הַסְּמוּךְ לְבֵיתוֹ, וּמֵרֹב שֶׁלֹּא דִּבֵּר מְאוּמָה עִם שׁוּם אָדָם, חֲשָׁבוּהוּ לְאָדָם שֶׁאֵינוֹ מְדַבֵּר... וּבְמֶשֶׁךְ שָׁנָה שְׁלֵמָה שֶׁהִתְפַּלֵּל שָׁם, לֹא נָתְנוּ לוֹ אַף עֲלִיָּה אַחַת לַתּוֹרָה... מוֹהֲרָא״שׁ הָיָה מַגִּיעַ בְּדִיּוּק כְּשֶׁמַּתְחִילָה הַתְּפִלָּה, וְיוֹצֵא תֵּכֶף בְּסִיּוּמָהּ, לְלֹא כָּל שָׁהוּת (מִבֹּאר בְּ׳חַיֵּי מוֹהֲרָא״שׁ׳, סִימָן שדמ), וְהַכֹּל מֵחֲמַת הַנַּ״ל שֶׁמְּעֵט בְּדִבּוּרוֹ, אֲבָל אַחַר־כָּךְ, כְּשֶׁהִגִּיעַ לְבֵיתוֹ, שָׁם הָיָה מַאֲרִיךְ זְמַן רַב בְּדִבּוּרוֹ עִם בַּחוּרִים וְאַבְרֵכִים שֶׁהָיוּ בְּדִבּוּרָיו הָיָה מְחַזֵּק וּמְאַמֵּץ אֶת כָּל אֶחָד בְּעִנְיָנוֹ הַפְּרָטִי, וְהָיָה מְעוֹדֵד אוֹתָם בְּכָל הַדְּרָכִים שֶׁיִּהְיוּ שְׂמֵחִים בְּחֶלְקָם וְיִתְחַזְּקוּ בַּעֲבוֹדַת ה׳.

כְּשֶׁסִּיֵּם מוֹ״ר שְׁלִיטָ״א דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, שָׁאַל עוֹד אֶחָד מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁזָּכוּ לִהְיוֹת בְּשִׂיחַת קֹדֶשׁ זוֹ: לְפִי כָּל הָאָמוּר, מַה תּוֹעֶלֶת יֵשׁ בְּעִנְיַן ״תַּעֲנִית דִּבּוּר״? וּבְאוֹר הַשְּׁאֵלָה עַל דֶּרֶךְ ״מִמַּה נַּפְשָׁךְ״: אִם יֵשׁ עִנְיָן רַק בְּדִבּוּרִים טוֹבִים - הֲרֵי לֹא שַׁיָּךְ בָּזֶה עִנְיָן שֶׁל ׳תַּעֲנִית׳, וְדִבּוּרִים אֲסוּרִים - מִמֵּילָא אָסוּר לְדַבְּרָם, אִם כֵּן עַל־שֵׁם מָה מַגִּיעַ עִנְיָן שֶׁל ״תַּעֲנִית דִּבּוּר״?

עָנָה וְאָמַר מוֹ״ר שְׁלִיטָ״א, שֶׁאָכֵן יֵשׁ מָשָׁג שֶׁל ״תַּעֲנִית דִּבּוּר״, וּכְמוֹ שֶׁמָּצִינוּ בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל גַּבֵּי רֹאשׁ הַשָּׁנָה, שֶׁצְּרִיכִים אָז לְמַעֵט מְאֹד בַּדִּבּוּר (שִׂיחוֹת הַר״ן, סִימָן כא), וְנוֹהֲגִים אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ לַעֲשׂוֹת אָז ״תַּעֲנִית דִּבּוּר״, מֵחֲמַת שֶׁהוּא יוֹם הַדִּין הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא, וּצְרִיכִים אָז זְהִירוּת יְתֵרָה שֶׁאָדָם לֹא יִפְסֹק עַל עַצְמוֹ אֵיזֶה דִּין וּמִשְׁפָּט, חַס וְשָׁלוֹם (עַיֵּן בַּסֵּפֶר הַקָּדוֹשׁ ׳הַנְהָגוֹת רֹאשׁ הַשָּׁנָה׳, אוֹת ד, עַל־פִּי הַמְּבֹאָר בְּלִקּוּטֵי מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א, סִימָן קיג), כִּי מִתּוֹךְ דִּבּוּרָיו עָלוּל הוּא לָבוֹא לְדִבּוּרִים שֶׁיְּזִיקוּ לוֹ, חַס וְשָׁלוֹם, וְכֵן הַדָּבָר בְּכָל יְמוֹת הַשָּׁנָה, כְּשֶׁאָדָם נִמְצָא בְּעַל־כָּרְחוֹ בִּסְבִיבָה שֶׁל לֵצִים וְכַדּוֹמֶה, וּמְדַבְּרִים כְּכָל הָעוֹלֶה עַל רוּחָם וְכוּ׳, רַחֲמָנָא לִצְלָן, הָעֵצָה הֲכִי נְכוֹנָה הִיא שֶׁאָדָם יִסְגֹּר אֶת פִּיו לְגַמְרֵי, וְיַעֲשֶׂה ״תַּעֲנִית דִּבּוּר״, וְכָךְ אַף אֶחָד לֹא יָכוֹל לְהַכְשִׁילוֹ, חַס וְשָׁלוֹם, וְיִנָּצֵל מִלִּהְיוֹת חֵלֶק מֵהֶם, כִּי הוּא נִזְהָר שֶׁלֹּא לְהוֹצִיא אַף מִלָּה אַחַת מִפִּיו, וְעַל־יְדֵי־זֶה פּוֹרֵשׁ עַצְמוֹ מִדְּבָרִים אֲסוּרִים.

זֶה עִנְיָן ״תַּעֲנִית דִּבּוּר״, אַךְ לְעִנְיָן דִּבּוּרִים טוֹבִים וּכְשֵׁרִים - עַל זֶה לֹא נֶאֱמַר הָעִנְיָן הַזֶּה כְּלָל וּכְלָל, וְאַדְרַבָּה! זוֹ הַמַּעֲלָה הֲכִי גְּדוֹלָה, שֶׁאָדָם יַרְבֶּה בְּדִבּוּרִים טוֹבִים וּקְדוֹשִׁים - דִּבּוּרֵי תּוֹרָה, דִּבּוּרֵי תְּפִלָּה, דִּבּוּרֵי הִתְחַזְּקוּת וֶאֱמוּנָה, דִּבּוּרֵי צְדָקָה וָחֶסֶד, דִּבּוּרֵי שֶׁבַח וּמַחְמָאוֹת - הֵן לְאִשְׁתּוֹ, הֵן לְיִלְדָיו וְהֵן לַחֲבֵרָיו, דִּבּוּרֵי שִׂמְחָה וֶאֱמוּנַת חֲכָמִים; אַשְׁרֵי הַזּוֹכֶה לְקַדֵּשׁ אִמְרֵי פִיו!